

YMPÄRISTÖSOSIAALITYÖN AJANKUVA SUOMESSA

Marjo Hottinen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Yhteiskuntatieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Avoin yliopisto
Tekijä Marjo Hottinen	
Työn nimi Ympäristösosiaalityön ajankuva Suomessa	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 26 + liite 2 sivua
Tiivistelmä Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on selvittää, miltä näyttää ympäristösosiaalityön ajankuva Suomessa. Tutkielma tarkastelee ympäristösosiaalityöhön liittyviä keskeisiä käsitteitä ja jäsentää ekososiaalisen viitekehyksen kautta ympäristökysymysten sekä sosiaalityön välistä suhdetta. Ympäristön merkitys on tärkeä tekijä suhteessa ihmisen sosiaaliseen ja taloudelliseen hyvinvointiin. Tämä yhdistettynä ympäristöoikeudenmukaisuuteen ja sen realistiseen toteutumismahdollisuuteen, luo puitteet ympäristösosiaalityön tarpeellisuudelle. Erilaiset ympäristökriisit haastavat ihmisen pärjäämistä omassa ympäristössään ja asettavat samalla sosiaalityön etsimään uusia toimintatapoja sekä käytänteitä, joilla tukea asiasta parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä tutkielma on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, joka toimii yleiskatsauksena tutkittavaan ilmiöön. Tutkielman lähteet koostuvat kotimaisista sekä englanninkielisistä tieteellisistä julkaisuista, joiden rinnalla on käytetty Valtioneuvoston sekä IPCC:n julkaisuja taustoittamaan ympäristön ajankuvan mukaista tilannetta Suomessa. Suomenkielisen tutkimuksen määrä ympäristösosiaalityöstä on vielä verrattain vähäinen, mutta aiheesta käytävä keskustelu sekä tutkimus ovat selvästi lisääntymässä. Tutkielman tulosten tarkastelussa ympäristösosiaalityön ajankuva on jaoteltu historiaan, nykyaikaan sekä tulevaisuuteen. Nämä kolme ajankuvausta muodostavat yhtenäisen käsityksen ympäristösosiaalityön kehittymisestä tähän päivään sekä katsauksen sen tulevaisuudennäkymiin Suomessa. Aineiston perusteella voidaan päätellä, että ihminen ja luonto toimivat symbioosissa ja näin ollen luonnon eheyttävä merkitys on oleellista huomioida myös sosiaalityön kentällä. Erilaiset ympäristökriisit ovat globaali uhka, joihin tulee myös suomalaisessa sosiaalityössä varautua. Sosiaalityön asiantuntijaroolin hyödyntäminen on tärkeässä asemassa tiedon välityksessä sekä yhteiskunnallisia toimintatapoja rakentaessa. Tutkielman tulokset osoittavat selvästi, kuinka ympäristösosiaalityölle on selkeä tarve niin nyt kuin tulevaisuudessa.	
Asiasanat: ympäristösosiaalityö, ajankuva, ympäristöoikeudenmukaisuus, yhteisösosiaalityö, rakenteellinen sosiaalityö	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	YMPÄRISTÖSOSIAALITYÖ JA SIIHEN KESKEISESTI LIITTYVÄT TEOREETTISET KÄSITTEET	4
	2.1 Ekososiaalinen viitekehys	4
	2.2 Ympäristösosiaalityö	5
	2.3 Ympäristöoikeudenmukaisuus	6
	2.4 Yhteisösosiaalityö.....	8
	2.5 Rakenteellinen sosiaalityö.....	9
3	TUTKIELMAN TOTEUTUS, AINEISTO JA ETIIKKA	10
	3.1 Tutkielman eteneminen.....	11
	3.2 Aineiston keruu.....	11
	3.3 Aineiston analyysi.....	13
	3.4 Tutkimusetiikka	13
4	YMPÄRISTÖSOSIAALITYÖN AJANKUVAUS SUOMESSA	15
	4.1 Historia	16
	4.2 Nykyaika	17
	4.3 Tulevaisuus	19
	4.3.1 Ympäristösosiaalityö asiantuntijaroolissa	21
5	POHDINTA.....	23
	LÄHTEET	27
	LIITE 1	

1 JOHDANTO

Tässä ajankuvassa Suomi näyttäytyy hyvinvointivaltiona, mutta länsimaana sen ympäristökuorma suhteessa köyhimpiin maihin on ylivoimainen. Ihmiskunnan tulevaisuutta hyvinvointiin sitoo vahvasti vuorovaikutteinen suhde luontoon sekä sen kantokykyyn ja resursseihin. Koska ympäristön merkitys näyttäytyy merkittävänä suhteessa ihmisen sosiaaliseen ja taloudelliseen hyvinvointiin, muodostavat ne yhdessä kestävämmän tulevaisuuden kysymyksen. Kestävän kehityksen ratkaisuja hyvinvoinnin turvaamiseen etsii osaltaan ympäristösosiaalityö, jossa korostuu näkemys ihmisen ja luonnon symbioosista. (Hirvilammi 2015, 11; Ranta-Tyrkkö 2016, 13-15.)

Kandidaatintutkielmani keskeinen teema on ympäristösosiaalityö ja tutkimuskysymyksen avulla haluan selvittää, miltä näyttää sen ajankuva Suomessa. Ajankuvausta käytän tutkielmassani kuvaamaan kyseisen ajan yhteiskunnassa vallitsevia arvoja sekä ilmiöitä. Ajankuvan mukaan ottamisen tutkielmaani perustan siihen, että sen avulla voin tuoda tarkasteluun ympäristösosiaalityön position suhteessa historiaan, nykyaikaan sekä tulevaisuuden sosiaalityöhön. Näin ajankohtaista ja äärimmäisen tärkeää aihetta tarkastellessa, ajankuvasta muodostuu tämän tutkielman kannalta tärkeä kokonaisuus.

Kestävän kehityksen toimilla haetaan pikaisia keinoja maapallon kantokyvyn turvaamiselle, jonka ylikuormitustilan merkittävimmät tekijät ovat aineellisen kulutuksen lisääntyminen sekä väestön kasvu (Valtioneuvoston kanslia 2016). Ympäristönäkökulman merkitys tulevaisuuden sosiaalityössä kasvaa erilaisten ekologisten kriisien lisääntyessä. Uhkina näyttäytyvät esimerkiksi ilmastopakolaisuus, luonnonkatastrofit sekä ruuan, sähkön ja veden saantiongelmat.

Ihmisten pärjäämistä sekä eriarvoista asemaa kaiken keskellä ruokkii kapitalismi. Lisääntyneiden ongelmien seuraukset näkyvät ihmisten terveyden heikentymisenä, köyhyyden lisääntymisenä sekä hyvinvointierojen kasvuna. (Ranta-Tyrkkö 2016, 13-14.) Tulevaisuuden hyvinvointia uhkaavat kriisit haastavat sosiaalityön miettimään sen toimintamalleja, sekä keskittämään huomiota rakenteiden sijaan sen merkitykseen auttamistyönä (Savolainen & Suonio 2011, 10-11).

Suomen hyvinvoinnin osuutta voidaan tarkastella esimerkiksi länsimaihin kohdistuvan huomion kautta, jossa sosiaalityö huonompiosaisten puolustajana sekä oikeudenmukaisuuden edistäjänä ei ole aina onnistunut (Matthies & Närhi 2014, 94-95; Närhi & Matthies 2018, 5-6). Sosiaalityön kipupisteitä ovat julkisen sektorin sekä sitä luotsaavan talousjärjestelmän haasteet, jotka hankaloittavat laadukkaan sosiaalityön toteuttamista muuttuvassa maailmassa (Ranta-Tyrkkö 2016, 2). Kuten Matthies ja Närhi (2014, 109-110) toteavat, perustason sosiaalityön epäonnistuessa meillä ei ole ollut mahdollisuutta laajentaa toimintaa ympäristösosiaalityöhön, joka vastaavasti edesauttaisi oikea-aikaista puuttumista sekä monien ongelmien ennaltaehkäisyä.

Kiinnostukseni ympäristösosiaalityöhön heräsi aikuissosiaalityön opinnoissa vuosi sitten, jossa kurssiaineiston puitteissa tutustuimme ympäristösosiaalityön tulevaisuuden näkymiin. Aihe tuntui vieraudestaan huolimatta heti itsestään selvältä osalta sosiaalityön kenttää ja ihmettelin, etten ollut siitä aiemmin kuullut. Tutkielmani aiheena ympäristösosiaalityö on erittäin ajankohtainen ja sen valitseminen oli minulle hyvin luonteva ratkaisu. Tutkielman toteutan kirjallisuuskatsauksena, ja siinä käytettyjen kotimaisten sekä kansainvälisten aineistojen avulla tämä aihe linkittää Suomen osaksi globaalia muutoshanketta. Tutkielman aluksi avaan ympäristösosiaalityöhön liittyviä keskeisiä käsitteitä sekä niiden merkityksellisyyttä tutkittavan aiheen kannalta. Seuraavaksi teen koonnin tutkielmani synnystä, sen eri vaiheista ja aineistosta sekä tarkastelen toteutusta eettisestä näkökulmasta. Lopuksi suoritan vielä yhteenvedon tuloksista ja päätän tutkielmani pohdintaosioon.

Käytän tässä tutkielmassa tekstin sujuvoittamiseksi määritelmää ympäristösosiaalityö, tarkoittaen sillä myös lähdeaineistoissa mahdollisesti

viitattuihin vastaaviin termeihin. Aiheesta muita yleisesti käytettyjä nimityksiä ovat ekologinen sosiaalityö, syväekologinen sosiaalityö, ekososiaalityö ja vihreä sosiaalityö. Näitä samankaltaisia ilmaisuja käytetään vielä toistaiseksi limittäin ilman suurempaa systematiikkaa, yhteisen suuntauksen hakiessa muotoaan. Nimityksiä yhdistää ymmärrys ihmisen ja luonnon vastavuoroisesta suhteesta sekä luonnon kantokyvyn rajoista. (Matthies & Närhi 2014, 88; Ranta-Tyrkkö 2016, 15.) Environmental social work (ympäristösosiaalityö) on usein vastaan tullut ja sitä kautta tuttu termi englanninkielisistä julkaisuista, joten koin itselleni luontevaksi sen käyttöönoton. Matthies ja Närhi (2014, 95) toteavat vielä, kuinka eri määritelmät ovat viime aikoina lähentyneet teeman lisäksi sisällöllisesti toisiaan, mikä mahdollistaa yhteisen keskustelun aiheen ympärillä.

2 YMPÄRISTÖSOSIAALITYÖ JA SIIHEN KESKEISESTI LIITTYVÄT TEOREETTISET KÄSITTEET

Sosiaalityön missiona on vahvistaa yksilön ja yhteisöjen hyvinvoinnin edellytyksiä sekä toimivuutta. Työssä korostuu ratkaisukeskeinen ja kokonaisvaltainen muutostyö, jolla tuetaan ihmisten selviytymistä. (Sosnet 2021.) Tärkeä ajankuvan mukainen näkökulma sosiaalityön kannalta on ihmisen suhde hänen ympäristöönsä, sekä toimintansa osana sitä. Elinympäristön kokonaisvaltainen merkitys ihmisen hyvinvointiin näyttäytyy sosiaalityöntekijälle tärkeänä tekijänä, varsinkin kun sosiaalityön tarkoituksena on usein ihmisen sopeuttaminen muutoksiin omassa ympäristössään. (Savolainen & Suonio, 2011, 9; Närhi 2015, 323.) Näistä lähtökohdista rakentuu kuva ympäristösosiaalityön määritelmästä, joka kuvaa ympäristökysymysten ja sosiaalityön välistä yhteyttä. Tämän kappaleen alaluvuissa avaan ympäristösosiaalityöhön keskeisesti liittyviä käsitteitä, jotka selventävät teoriapohjan tutkittavalle ilmiölle.

2.1 Ekososiaalinen viitekehys

Ekososiaalisesta viitekehystä puhutaan, kun jäsennetään ympäristökysymysten ja sosiaalityön välistä suhdetta. Ekososiaalisen viitekehysten katsotaan toimivan saateenvarjokäsitteenä, joka sisältää ekologisen ja sosiaalisen ajattelun välisen vuorovaikutuksen. (Närhi 2015, 323.) Ekososiaalinen viitekehys voidaan jakaa kahteen teoreettiseen pääsuuntaukseen; systemiteoreettiseen ja ekokriittiseen. Systemiteoreettinen

näkökulma painottaa sosiaalityön kokonaisvaltaista, systemaattista ajattelua sekä sosiaalisen ympäristön merkitystä ihmisen hyvinvoinnin keskeisenä viitekehyksenä. (Matthies & Närhi 2014, 91-92; Närhi 2015, 323.) Ekokriittinen suuntaus taas kyseenalaistaa länsimaisen talouskasvun toimintamallin, jossa voittoa haetaan kyselemättä ihmisten ja luonnon siitä maksamaa hyvinvoinnin hintaa (Närhi 2015, 323-324).

Nykytiedon valossa sosiaalityöhön liittyvissä käytänteissä olisi tärkeää olla oma pysyvä paikkansa ympäristökysymyksille ja etenkin sille, kuinka luonnon hyvinvointi sijoittuu ajassa sosiaalisten ilmiöiden rinnalle. Ekososiaalisen viitekehyksen näkökulmasta korostuu etenkin rakenteellisen sosiaalityön merkitys sekä se, kuinka sosiaalityön on aiheellista laajentaa huomiotaan ympäristön ja talouden yhdistäviin tekijöihin. Uuden, monitoimijaisen näkökulman löytäminen tulevaisuuden ympäristösosiaalityöhön muodostaa kokonaisuuden, jossa yhteinen tekijä on ymmärrys ihmisen ja luonnon välisestä symbioosista suhteessa hyvinvointiin. On toki oleellista muistaa, että elinympäristön suhde hyvinvointiin pitää sisällään myös suhteen hyvinvoinnin ongelmiin. Kokonaiskuvan huomioiminen tekee näkyväksi yksilön ja yhteisöjen haasteet sekä niiden valmiudet vastata ekososiaalisiin kriiseihin. (Närhi 2015, 325-326.) Närhi (emt.) toteaaakin, kuinka ekososiaalinen viitekehys antaa sosiaalityölle mahdollisuuden yhteisölliseen muutostyöhön sekä tutkimuksen kehittämiseen systemaattisen ajatusmallin mukaisesti.

2.2 Ympäristösosiaalityö

Sosiaalityön yksi tärkeimmistä periaatteista on jäsenyys ihmisestä hänen omassa ympäristössään, jossa vuorovaikutus ympäristön kanssa on molemminpuolista (Närhi 2015, 322). Ympäristösosiaalityön katsotaan koostuvan eri käsityksistä. Se on osa ammattimaisen sosiaalityön kenttää, joka näyttäytyy ympäristön, luonnon ja ihmisten keskinäisenä vuorovaikutussuhteena. (Dominelli 2012a, 199-201.) Gray, Coates ja Hetherington (2012, 1-6) eivät suoraan avaa ympäristösosiaalityön käsitettä, mutta liittävät sen tutkimukseen muun muassa ympäristönsuojelun, ympäristöoikeudenmukaisuuden sekä ympäristöetiikan näkökulmat.

Seuraten kansainvälistä keskustelua, 1980-luvun Suomessa heräili laajempi ympäristötietoisuus sekä kiinnostus kestävään kehitykseen, samaan aikaan kun sosiaalityön yhteiskunnallinen rooli alkoi selkeytyä. Luonnonsuojelu ja kapitalismin boikointi olivat osa silloista radikaalia liikettä, joka oli vielä aikaansa edellä. Radikaaliuden rinnalla kamppaili moraalit, alkaen herätellä yleistä ympäristöajattelua sitä mu-
kaa, kun tietoisuus kulutuksen varjopuolista lisääntyi. (Halonen 2011, 30; Närhi 2015, 322.)

Ympäristösosiaalityötä koskeva keskustelu aktivoitui vahvemmin vasta 2010-luvulla, yhdistyen teoreettiseksi sekä toiminnalliseksi sosiaalityön kokonaisuudeksi. Nyky ajankuvassa tätä keskustelua käydään yhtä lisääntyvässä määrin sekä moninaisin termein, jotka hakevat vielä yhteistä systemaattista linjaansa. Yhteistä näille keskusteluille on sosiaalisen sekä ekologisen näkökulman yhdistyminen. (Matthies & Närhi 2014, 87-88.) Dominellin (2012a, 8) mukaan ympäristösosiaalityön roolista voidaan sanoittaa ympäristöasioita sekä lisätä ihmisten ekologista tietoisuutta. Ympäristösosiaalityön merkitys korostuu sosiaalityön arjen lisäksi erityisesti ekologisten kriisien keskiössä (Dominelli 2012a, 25). Dominelli (2012b, 280) toteaa ympäristösosiaalityön olevan merkittävässä roolissa etenkin katastrofien hoitoon varautumisessa, varsinkin haavoittuvilla ja kehittymättömillä alueilla.

2.3 Ympäristöoikeudenmukaisuus

Ympäristöoikeudenmukaisuudella tarkoitetaan luonnonvarojen hyötyjen sekä haittojen tasapuolista jakautumista, asuinalueesta tai väestöryhmästä riippumatta. On tärkeä kysymys etiikan kannalta, onko ihmisillä yhtäläinen mahdollisuus puhtaaseen ja terveeseen elinympäristöön nyt sekä tulevaisuudessa. (Dominelli 2012a, 206-207.) Puhdas ilma ja vesi ovat äärimmäisen tärkeä osa ihmisen perustarpeita, sekä luonnon hyvinvointia tuottava merkitys ihmiselle selkeä (Halonen 2011, 32). Ympäristöoikeudenmukaisuuden toteutuminen on kyseenalaista sen tiedon valossa, että suurituloisin kansanosia kuormittaa ympäristöä eniten. Vastaavasti taloudellisesti heikoimmassa

asemassa olevat ja vähiten saastuttavat alueet kärsivät ympäristöongelmista eniten, esimerkiksi ilmastonmuutoksen seurauksista. (Närhi 2015, 322; Matthies 2019, 33.)

Yksilön ja yhteisön valtaistaminen osaksi päätöksentekoa on tärkeä osa ympäristöoikeudenmukaisuutta. Huomiota tulisi kiinnittää etenkin heikommassa asemassa olevien osallisuuteen asioissa, jotka koskevat heidän omaa asuinympäristöään. Tässä yksilön ja yhteisöjen voimaannuttamisessa tarvitaan sosiaalityöntekijöiden tukea. (Dominelli 2012a, 99; Matthies 2019, 34.) Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja sen epätasa-arvoinen toteutuminen ovat painava peruste ympäristönäkökulman mukaan tuomiselle sosiaalityöhön. Tämän ympäristöoikeudenmukaisuuteen pohjautuva näkökulma huomioi sosiaaliset, ekologiset ja taloudelliset vaikutukset yhteiskunnassa, joiden lisääntymistä ympäristöongelmat vauhdittavat. (Majander 2020, 65.) Sosiaalityön avulla luodaan toivoa tulevaisuuteen sekä vahvistetaan asiakasta hänen omassa ympäristössään (Savolainen & Suonio 2011, 9-10).

Ympäristöoikeudenmukaisuus näyttäytyy sosiaalityössä hyvinvoinnin edistämisen ja oikeudenmukaisuuden periaatteina. Sosiaalisten ja ihmisoikeuksien yhdistäminen jättää työskentelyn näkökulman kuitenkin helposti liian kapeaksi, jossa painottuu ihmiskeskeisyys ilman luonnonsuojelun näkökulmaa. Sosiaalityön tulee huomioida ihmisen toiminnan vastuu luonnon hyvinvoinnista, sekä laajentaa tarkastelu ekologisen oikeudenmukaisuuden periaatteeseen, joka korostaa luonnon arvoa ilman ihmisen hyötynäkökulmaa. Ihmisen toimiessa osana luontoa on tärkeää, että nämä kaksi oikeudenmukaisuuden termiä nähdään toisiaan tukevana ekologisenä kokonaisuutena. (Dominelli 2012a, 97; Ranta-Tyrkkö 2016, 16.) Tiedon lisäksi tarvitaan muutos ajattelun sekä kulutuksen toimintamalleihin, jotta saavutetaan toivottu ekologinen muutos (Salonen 2005, 20). Halonen (2011, 33) toteaa, kuinka ekokatastrofin torjumiseksi tarvittava muutos syntyy kehittyneiden maiden tietotaitoa ja vastuuta jakamalla sekä kansainvälisiä sopimuksia rakentamalla, jotka tukevat oikeudenmukaisuutta ja kestävästä kehitystä.

2.4 Yhteisösosiaalityö

Yhteisösosiaalityö (englanniksi *community work*) on selventävä käsite sosiaalityön työmenetelmälle, joka tunnettiin Suomessa yhdyskuntatyön nimellä lähes 2000-luvulle asti. Sen tavoitteena oli sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisy asuinalueilla, sekä sosiaalipalveluiden vieminen niihin. Varsinkin 1980-luku oli Suomessa yhteisöllisyyden aikaa, johon kuului vielä marginaalisena näyttäytyvä yhdyskuntatyö. Yhdyskuntatyöstä sosiaalityön huomio alkoi siirtyä enemmän yksilökeskeiseen työhön tultaessa lähemmäs 2000-lukua. (Roivainen 2008, 26-29; Matthies & Närhi 2014, 90.)

Nykyisen ajankuvan mukainen yhteisösosiaalityö eroaa edeltäjästään selvästi, yhteisöllisten menetelmien määrän ollessa aiempaa vähäisempiä. Sosiaalityöltä kaivataankin pysyvämpää asemaa ja jalkautumista osaksi yhteisöjä, joista käsin voidaan vahvistaa niitä ajamaan omia asuinympäristönsä etuja sekä ehkäisemään paremmin yksilöiden syrjäytymistä. (Roivainen 2008, 35-38.)

Tarkastellessa ympäristön ja sosiaalisten ongelmien välisiä yhtymäkohtia, nousee väistämättä Jane Addamsin (1860-1935) nimi esiin. Addamsin *settlement*-työn juuret ulottuvat yli sadan vuoden taakse, jolloin hän yhteisösosiaalityön keinoin tarttui ihmisten ja yhteisöjen hyvinvoinnin epäkohtiin, joissa korostui ympäristön tärkeyden merkitys. Addamsin *settlement*-työ vastasi konkreettisesti infrastruktuurin kehittämisestä sekä sen viemisestä yhteisöihin, joiden avulla turvattiin esimerkiksi jätehuollon ja veden saannin toimivuus. (Puurunen & Roivainen 2011; Matthies 1993.) Addamsin näkemykset olivat edistyksellisiä ympäristösosiaalityön näkökulmasta, sillä sosiaalisen elinympäristön lisäksi hän painotti työssään sekä fyysisen että rakenteellisen ympäristön huomioimista suhteessa yksilön ongelmiin (Matthies & Närhi 2014, 99). Ajankuvan mukainen ekokriittinen ympäristökäsitys noudattaa Addamsin perinteitä, etsien ratkaisuja ympäristökriiseihin yhteisöjen vahvistamisen kautta sekä osoittaen samalla sosiaalityön muutostarpeen (Närhi 2015, 324).

Ihmisen hyvinvoinnin kokemukset ja myös terveys ovat vahvasti sidoksissa luonnon läsnäoloon. Ympäristön haitat korostuvat alueellisesti ja niistä kärsivät eten-

kin heikoimmassa asemassa olevat henkilöt, jolle puhdas ympäristö ei ole itsestäänselvyys. (Salonen 2010, 36.) Vastauksena tähän ympäristöoikeudenmukaisuuden ta-
saamiseen on esimerkiksi yhteisösosiaalityön visio, jossa eniten apua tarvitsevia puo-
lustetaan ja vahvistetaan rinnalla seisten, toimimaan itsensä sekä yhteisönsä hyväksi.
Yhteisöjen vahvistuminen kehittyy parhaimmillaan niin, että yhteisö rakentaa työs-
kentelyään paikallisympäristöään laajempaan verkostoon joka eheyttää sosiaalista
toimintaa, esimerkiksi kunnallis-, ja kumppanuustasolla. (Pohjola 2011, 216-217.)

2.5 Rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellinen sosiaalityö pitää sisällään sosiaalisten ongelmien ehkäisyn sekä niiden
korjaamisen, erilaisten tavoitteellisten toimien ja toimenpide-ehdotusten kautta (Sosi-
aalihuoltolaki 2014/1301, 7 §). Ekososiaalisesta viitekehuksesta käsin tarkasteltuna ra-
kenteellinen sosiaalityö on vahvasti sidoksissa yhteiskuntaan ja sen taloudellisiin ra-
kenteisiin. Rakenteet taas ohjaavat ihmisen hyvinvointia suhteessa ympäristöönsä
sekä sen mahdollisiin ongelmiin. (Matthies & Närhi 2014, 91.) Rakenteellisen sosiaali-
työn yhteisiä, globaalisti vaikuttavia kysymyksiä ovat ihmisen sosiaalisen ja tasa-ar-
von sekä ekologisen kestävyuden toteutuminen. Vaikka ekososiaalinen keskustelu
käy globaalisti vilkkaana, näyttäytyy ajankuvassa sosiaalityön rakenteisiin vaikuttava
paikallinen rooli yhä vahvempana. (Matthies & Närhi 2014, 95.)

Pohjola (2014, 27-30) listaa rakenteellisen sosiaalityön yhdeksi kulmakiveksi
pyrkimyksen muutokseen, niin yksilö- kuin järjestelmätasolla. Sosiaalityön näkökul-
masta rakenteisiin puuttuminen ei tietenkään ole mutkatonta. Sosiaalityön asema ih-
misen ja hallinnon välissä avaa ovia sekä vaikutusmahdollisuuksia molempiin suun-
tiin, mahdollistaen uusien aatteiden sekä toimintatapojen kehittämisen ja niiden käyt-
töönoton. (Matthies 2021, 280-281.) Vastauksena paikallisiin sekä globaaleihin ongel-
miin, sosiaalityö taistelee heikompiosaisten puolesta taloudellisia ja ekologisia haas-
teita vastaan. Järjestelmään vaikuttaminen on pitkäjänteistä työtä, jossa ympäristökrii-
sit voivat uhan lisäksi toimia myös mahdollisuutena. (Dominelli 2012a, 197-198.)

3 TUTKIELMAN TOTEUTUS, AINEISTO JA ETIIKKA

Tämän tutkielman tarkoitus on perehtyä ympäristösosiaalityöhön, sekä tarkastella miltä sen ajankuva näyttää Suomessa. Aihetta lähestyin kirjallisuuskatsauksen metodin mukaisesti tutkimalla jo tehtyä tutkimusta, avaten ympäristösosiaalityön kehittyviä näkökulmia ekososiaalisesta viitekehyksestä käsin. Toteutin tutkielmani kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, joka pohjautuu kotimaiseen sekä kansainväliseen kirjallisuuteen, artikkeleihin ja julkaisuihin. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on oiva valinta, kun halutaan kuvata valittua aihetta mahdollisimman monipuolisesti. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus onkin hyvin yleinen tapa toteuttaa kirjallisuuskatsaus, koska sen avulla voidaan tehdä tutkimusta laajalla aineistopohjalla ja näkökulmalla, ilman tiukoja säännöstelyjä. (Salminen 2011.)

Kotimaista tutkimusta ekologisesta sosiaalityöstä on tehty verrattain vähän. Tutkimusta on Suomessa toteuttanut pääasiassa pieni määrä tutkijoita, julkaisujen painottuessa viimeisen kymmenen vuoden ajalle (esim. Pohjola 2011; Matthies & Närhi 2014; Närhi 2015; Ranta-Tyrkkö 2016; Närhi & Matthies 2018; Matthies 2019, 2021). Viime vuosina saman teemaisia aiheita on tutkittu lisääntyvästi myös pro gradu- tason tutkielmissa, joista esimerkiksi nostin Linda Majanderin (2020) työn, jossa hän tarkastelee sosiaalityön koulutusta suhteessa ympäristöasioihin. Kansainvälinen tutkimuskenttä on oletetusti laajempi (esim. Coates 2003; Dominelli 2012; Gray & Coates & Hetherington 2012; Stamm 2021) ja siinä on nähtävissä Suomea pidempiaikainen tiedostaminen ympäristön painoarvosta sosiaalityön käytännön toimiin sekä sen arvoihin.

3.1 Tutkielman eteneminen

Tutkielman aihe viitoittaa sen polun, jota kuvailevan kirjallisuuskatsauksen toteuttaja lähtee kulkemaan, muodostaen matkalla omat tulkintansa sekä pohdinnan aiheesta. Tiivistettynä prosessin kulku alkaa tutkimuskysymyksen muotoilusta ja aineiston hankinnasta, päätyen aineiston analysointiin, synteisiin sekä johtopäätösten rakentamiseen. Tämä vastuuttaa tutkielman tekijää pohdinnan lisäksi aineiston kriittiseen arviointiin. Tärkeä asia tutkielman toteutuksessa on kuitenkin joustavuus ja sen eri vaiheiden välinen liikkumavara, aina sen mukaan miten tutkielma ja oma ajatusprosessi etenevät. (Kallio 2006.)

Juuri mainittu liikkumavara toimi olennaisena osana tätä tutkielmaa, jota lähdin pala palalta muodostamaan. Uusien lähteiden ja tiedon karttuessa saatoinkin palata aiempaan kohtaan, jonka täydentäminen muodosti minulle suuremman ymmärryksen tutkittavaan aiheeseen. Tutkimuskysymyksen muodostaminen tuotti minulle aluksi vaikeuksia. Aihe oli kuitenkin selkeä, joten lähdin etenemään määränpäättä kohti aineiston keruulla. Matkan varrella tutkielman tarkoitus ja sitä kautta tutkimuskysymys nousivat selkeämmin sekä rajatummin esille.

3.2 Aineiston keruu

Aineistoa hankin painettuina teoksina lähikirjaston kautta sekä erillisinä tiedostohakuina ja sähköisinä lainoina verkosta. Haussa käyttämiäni tietokantoja olivat Google Scholar, JYKDOK, Andor sekä Valtioneuvoston julkaisut. Aineistohaut tuottivat osuimia niin tieteellisinä julkaisuina kuin opinnäytteinä, joista moni kuitenkin suuntautui muille tieteen aloille. Löytämieni teosten lähdeviitteet toimivat hyvänä siltana edetä aina uusiin tutkimuksiin ja julkaisuihin, jotka liittyivät ympäristösosiaalityöhön. Tällä menetelmällä sain täydennettyä alkuperäisiä hakutuloksiani ja se osoittautui varsin oivalliseksi keinoksi aineiston hankinnassa. Hakusanoiksi nousivat konkreettisesti ”ympäristösosiaalityö”, ”kestävä kehitys”, ”vihreä sosiaalityö”, ”ekososiaali-

nen viitekehys” sekä ”ekososiaalityö”. Englanniksi käytin ”green socialwork” ja ”environmental socialwork” hakuja. Tutkielmani painopiste on suomalaisessa ympäristösosiaalityön ajankuvassa, joten kotimaisten lähteiden painoarvo on merkityksellinen. Kotimaisella tutkimuskentällä on tehty valtava raivaustyö ympäristösosiaalityön tutkimuksen eteen (mm. Matthies & Närhi), ja ilman tätä pioneeritoimintaa tämän tutkielman toteuttaminen olisi ollut todella haastavaa tai lähes mahdotonta. Suomenkielisen aineiston osuus on kuitenkin vielä tänä päivänä aiheesta vähäinen, joten laajensin hakutuloksia myös kansainvälisiin ja suomalaisten tutkijoiden englanninkielisiin julkaisuihin. Aineiston rajattu saatavuus tuotti omat haasteensa aineiston keruussa, ja olenkin silmäillyt sekä lukenut paljon aiheitani sivuavia teoksia tämän tutkielman teon aikana.

Kriteereiksi määritin aineiston maksuttomuuden ja tieteellisyyden (luotettavuuden) lisäksi sen tuoreuden, tarkoituksena oli keskittyä vuoden 2009 jälkeen ilmestyneisiin julkaisuihin. Tätä vanhemman aineiston käyttöä hyödynsin parissa kohtaa, kun koin sen aiheelliseksi tutkielmani teoriaosuuden kannalta. Aiheen tuoreus oli hyvin nähtävissä siinä, että uusimmat julkaisut olivat ilmestyneet vuoden sisällä niiden hakemisesta. Tarkastelun ulkopuolelle rajasin ympäristöpsykologiaa sekä ympäristösosiologiaa käsittelevät teokset. Kyseisistä aiheista löysin yhtymäkohtia omaan aiheeseeni, mutta ne olisivat laajentaneet tarkastelunäkökulman liian laajaksi. Ympäristöhyvinvoinnin edistäjänä-teema nousi terveystieteiden julkaisussa vahvasti esille, mikä todentaa aiheen monimuotoisuutta. Lopulta minulla oli käsissä neljä teosta, väitöskirja, kahdeksan tieteellistä artikkelia, ilmasto- ja ympäristöraportti sekä kaksi Valtioneuvoston julkaisua, jotka pääaineistona vastaavat vähintään epäsuorasti tutkimuskysymykseeni. Näitä aineistoja keskenään vertailemalla etsin synteesiä eli yhdistäviä tekijöitä ympäristösosiaalityön ajankuvaan liittyen, loogisen kokonaisuuden muodostamiseksi.

3.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi on tärkeä kohta, jossa syvennyttään tutkimusaineistoon esimerkiksi pohtimalla, onko tarkoitus selvittää aiheen nykytilannetta vai määrittää alan tulevaisuuden tutkimuksen haasteita (Kallio 2006, 22). Aineiston analyysi näyttäytyy monivaiheisena prosessina, jossa selvitetään aineiston sisältö sekä mistä se kertoo. Aineiston tarkastelu toteutetaan analyttisesti pohtimalla ja tulkitsemalla tehtyjä havaintoja, jotka koostetaan tutkielman tekijän omilla huomioilla lisättyinä. (Günther & Hasanen & Juhila 2011.)

Tässä kandidaatintutkielmassani perehdyin tieteellisiin julkaisuihin, joita vertailemalla ja puhuttamalla keskenään etsin niiden keskeisimmät näkökulmat suhteessa ympäristösosiaalityöhön. Esiin nousseita näkökulmia tarkastelen kokonaisuutena tulosaineiston lopullisessa analyysissä. Tarkastelun toteutin käymällä tekstit huolellisesti läpi ja kirjaamalla ylös muistiinpanot tärkeimmistä huomioista. Muistiinpanojen avulla minun oli helppo palata aineistoissa kohtiin, jotka ovat tutkielmani kannalta oleellisia, sekä tiivistää niiden tärkein sanoma itselleni. Näin sain nostettua näkyväksi ne yhteiset teemat ja eroavaisuudet, jotka toistuivat eri aineistoissa. Teoriaosioon nostin myös yhden pro gradu tason tutkielman, sillä halusin sen avulla tuoda esille, kuinka ympäristösosiaalityöhön liittyvä kiinnostus ja tutkimuksen määrä Suomessa alkaa kiihtyvästi lisääntyä. Tutkielmani tulokset muodostava tulosaineisto löytyy työn lopusta koosteena (liite 1).

3.4 Tutkimusetiikka

Luotettava kirjallisuuskatsaus on systemaattisesti koottu, kattava ja niin avoin, että se on uudelleen toistettavissa toisen tutkijan toimesta. Luotettavuutta voi kyseenalaistaa kirjallisuuskatsauksen aineiston valinta, mikäli se tehdään ilman systemaattisuutta ja liiaksi tutkijan omien mielipiteiden pohjalta. Tällöin lopputulema voi olla liian rajattu. Aineistolähtöisen analyysin toteuttaminen voidaan sen yleistettävyydestä huolimatta

kokea muutenkin haastavaksi, koska puhtaasti objektiiviset ja ennakko-oletuksista vapaat havainnot voivat olla haastavia toteuttaa. Tutkijan onkin tärkeää pyrkiä tietoisesti avoimuuteen niin aineiston valinnassa kuin sen tulkinnassa. (Kallio 2006, 25.)

Lähtötietoni ympäristösosiaalityöhön olivat tutkielman alussa vähäiset, eikä minulla ollut aiheesta valmiita ennakkopäätelmiä. Keräsin aineistoa aiemmin kuvattun mukaisesti, rajauksen koskiessa lähinnä teoksien julkaisuvuotta sekä mielikuvi- tusta hakutermeissä. Lopullinen tulosaineistoni koostuu pääsääntöisesti tieteellisistä julkaisuista, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Tämä yhdistettynä aineistonhaun liikaan rajaamattomuuteen lisää tutkielman luotettavuutta. Olen pyrkinyt huolellisuuteen aineistoon viittaamisessa, jotta alkuperäiset lähteet nousevat tutkielmastani selkeästi esille.

Mielenkiintoni ympäristösosiaalityötä kohtaan yhdistettynä sosiaalityön omaksuttuun arvomaailmaan imaisivat minut tutkielman maailmaan. Tiedostan, että on helppo mennä niin sanotusti virran mukana aineistoa myötäillen, jolloin objektiivinen näkökulma tulosten tarkasteluun jää helposti yksipuoleiseksi. Pohdin myös aineiston valinnassa yhden tutkijan toistuvaa osuutta suhteessa muihin tekijöihin. Liian ohutta tulkintaa välttääkseni lähdin tietoisesti rakentamaan aineistojen keskinäistä vuoropuhelua sekä pyrin olemaan hätäilemättä omien johtopäätösteni kanssa.

4 YMPÄRISTÖSOSIAALITYÖN AJANKUVAUS SUOMESSA

Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n juuri julkaistu raportti on huolestuttava. Siinä kerrotaan hyvin selvästi, kuinka ilmastonmuutos on edennyt huolestuttavalla vauhdilla ja sen seuraukset ovat ihmiskunnalle sekä koko maapallolle vaarallinen uhka. Raportista käy ilmi, kuinka äärimmäiset sääilmiöt ovat yleistyneet sekä ruuan ja veden saannin turvaaminen jo heikentynyt. Kestävämpi, elinolot turvaava tulevaisuus vaatii välitöntä reagoitua, johon kuuluu ekologisten toimien lisäksi koko kuluttamisen ajattelutavan sekä kestävämmän kehitysmallin muuttaminen. (IPCC 2022.) Koska kyse on kiireellisiä toimivia vaativasta yhteiskunnallisesta muutostyöstä, on perusteltua olettaa, että ympäristösosiaalityön rooli tässä kokonaisuudessa on merkittävä.

Tämä tutkielma kartoittaa ympäristösosiaalityön ajankuvaa Suomessa. Miltä näyttää ympäristösosiaalityön historia, kuinka se ilmenee nykyajassa, ja mitkä ovat sen tulevaisuudennäkymät. Tulevaisuudennäkymiin liittyy lisäksi tarkastelu, kuinka ympäristösosiaalityö konkretisoituu asiantuntijarooliksi. Näitä kyseisiä näkökulmia avaan tässä kappaleessa ja sen alaluvuissa, päättäen työni seuraavassa kappaleessa tulokset yhteen kokoavaan pohdintaan. Tässä tutkielmassa tarkasteluun käytetty ekososiaalinen viitekehys avaa konkreettisesti ekologisen toiminnan teoriapohjaa suhteessa sosiaalityöhön, viitoittaen ympäristösosiaalityön painoarvoa.

4.1 Historia

Vaikka ympäristötietoisuus ajoittuu enemmän nykyaikaan, ovat tulevaisuuden hyvinvoinnin edellytykset mietittyäneet aiemminkin. 1970-luvulla asiantuntijat uskoivat, että nykyajan mukainen talouskasvu ei olisi mahdollista. Ruuan tuotannon teknologistuminen sekä uusien energiavarojen löytyminen ovat kuitenkin mahdollistaneet nopean talouden kehittymisen sekä väkimäärän kasvun. Talouden jatkuva kasvu on maapallon kantokyvyn huomioiden kuitenkin mahdotonta, joten tässä ajankuvassa ollaan tilanteessa, jossa se törmää hupeneviin luonnonvaroihin. (Kiander 2011, 47.)

Ympäristötietoisuuden sekä kestävän kehityksen puhe ovat kehittyneet vahvemmin osaksi julkista keskustelua ja pohdintaa vasta viime aikoina. Sen lähtökohdat paikantuvat 1970-80-luvuille, jolloin ekososiaalinen viitekehys oli Suomessa vahvasti sidoksissa rakenteelliseen sosiaalityöhön, jonka tavoitteena oli poistaa eriarvoistavia rakenteita sekä yhteiskunnan epäkohtia (Matthies & Närhi 2014, 88-89). Pohjola (2011, 207-209) taustoittaa rakenteellisen sosiaalityön kehittymistä sekä tuolloista ajankuvaa osana yhteiskunnallista muutostyötä, kuvaten sen toiminnan kehittymistä muun muassa kriittisen sosiaalityön sekä oikeudenmukaisuuden käsitteiden kautta.

Ekososiaalisen viitekehysten näkökulmasta rakenteellinen sosiaalityö sitoo yhteiskunnan rakenteet sekä ihmisen elinympäristön sosiaaliseen hyvinvointiin, kun taas systeemiteoreettinen näkökulma painottaa sosiaalisen ympäristön merkitystä hyvinvoinnissa. Systeemiteoreettisen kokonaisvaltaisen ajattelun näkökulma korostui etenkin 1970-luvulla Suomessa, keskittyen sopeuttamaan ihmisiä heidän omaan asuinympäristöönsä. Ekokriittinen näkökulma kulki siinä rinnalla aina 2000-luvulle asti omana suuntauksena, heräten kyseenalaistamaan länsimaisen voitonnälkäisen talouskasvun, joka verottaa ihmisten lisäksi luonnon voimavaroja. Yhteistä synteesiä suuntauksista toki löytyy, mutta yleinen kritiikki kohdistuu etenkin systeemiteoreettiseen malliin, jonka kannanotto ympäristökysymyksiin jää ohueksi, kun työote on radikaaliuden sijaan neutraalin sopeuttava. (Matthies & Närhi 2014, 91-93.) Coatesin (2003) kanta aiheeseen on selkeä; sosiaalityö on tehtävänsä mukaisesti sopeuttanut

yksilöitä osaksi yhteiskuntaa, yhteiskuntaa joka on jo pitkään toiminut luonnon hyvinvointia vastaan. Coatesin ehkä jyrkänkin kuuloisessa kannanotossa on vahva, mutta realistinen sanoma; mikäli sosiaalityö ei työskentele muutoksen puolesta, on se silloin osa kestäväntöntä kehitystä.

Aineistojen perusteella tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että vallitseva ympäristökriisi on samalla sosiaalityön profession kriisi (esim. Dominelli 2012a; Matthies & Närhi 2014; Ranta-Tyrkkö 2016). Tämän mukaan suomalaisenkin sosiaalityön voidaan tulkita epäonnistuneen perustehtävässään ja tukeneen toiminnallaan kestäväntöntä kehitystä osana sosiaalipoliittista järjestelmää. Gough (2017) antaa pohjoismaiselle sosiaalityön onnistumiselle kritiikin lisäksi kiitosta; sosiaalisen ja taloudellisen kestävyiden yhdistäminen on meillä hyvällä alulla. Dominelli (2012a, 7-8) muistuttaa, että vaikka länsimainen sosiaalityö ei ole aina onnistunut perustavoitteessaan, asettaa se tämän kehittymismahdollisuuksien ääreen; tilanteeseen, joka haastaa miettimään uusia toimintatapoja ympäristön ja talouden kriiseihin, jotka puhuttelevat koko yhteiskuntaa. Dominellin (emt.) huomiossa konkretisoituu hyvin nykyiseen ajankuvaan johtanut kehityspolku, jossa sosiaalityö laajentuu koskemaan luonnon ja ihmisen välisen suhteen lisäksi ihmisen sosiaalista ja fyysistä suhdetta ympäristöönsä.

4.2 Nykyaika

Matthies (2019, 33) esittää ajankuvaan hyvin sopivan kysymyksen; kerran kestävä kehitys vaatii toimiakseen kulutuksen karsimista, elävätkö köyhät silloin luonnostaan ekologisemmin? Näin mustavalkoinen asia ei tietenkään ole, jonka Matthieskin (emt.) kyseisessä puheenvuorossaan toteaa. Suomen ajankohtaisiksi haasteiksi kestävä kehityksen ja hyvinvointivaltion turvaamisen kannalta nousevat yhteiskunnan ikärakenne, talouden rakenteen muutos, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä kestävä ja oikeudenmukainen, mutta tehokas luonnonvarojen hyödyntäminen. Suomessa ympäristökriisit ovat kansainvälisellä mittapuulla arvioiden vielä vähäiset. Ilmaston lämpeneminen ja sen mukana erilaiset haittatilanteet yleistyvät kuitenkin

kaikkialla. (Valtioneuvoston kanslia 2016.) Tuore tutkimustieto todentaa koko maapallon kärsivän jo äärimmäisistä sääilmiöistä, mutta korostaa sen seurausten jakautumista alueellisesti. Tämän perusteella ilmastonmuutoksen näkyvät vaikutukset esimerkiksi Suomessa ovat olleet toistaiseksi lieviä, vaikka ne koskettavat yhtä lailla meitä kaikkia. (IPCC 2022.)

Gray ym. (2012, 16) toteavat, että ihmisen perustarpeisiin vastaaminen vaatii jatkossakin luonnonvarojen käyttöä ja on tärkeää huomioida, kuinka tuottaa riittävä määrä ravintoa ja energiaa mutta silti turvata ympäristön terve jatkumo. Ympäristökriisillä on realistiset edellytykset kärjistyä vesi-, ruoka-, ja resurssipulan lisäksi suuriin muuttoliikkeisiin sekä erilaisiin konflikteihin (Ranta-Tyrkkö 2016, 14). Gray ym. (2012, 12) jatkavat nostaen esiin ympäristösosiaalityön kannalta kaksi merkittävää toimenpidettä; luonnon kestäväntä kulutusta tulee vähentää maailmanlaajuisesti sekä ihmisten tasapuoliseen tulonjakoon kiinnittää huomiota. Matthies ja Närhi (2014, 95-96) tiivistävät saman asian seuraavasti; sosiaalityön globaalin agendan mukaisesti sen tulee puuttua talouden kestävämpiin rakenteisiin ja luoda kestävän toimeentulon edellytykset niitä tarvitseville, mikä taas on usein suorassa yhteydessä luonnonvarojen käyttöön. Ympäristösosiaalityön näkökulmasta ympäristön kuormitus uhkaakin tulevien sukupolvien hyvinvointia sekä lisää taloudellista eriarvoisuutta, länsimaisen sosiaalityön ollessa vielä tiukasti sidoksissa hyvinvointikapitalismiin (Matthies, Peeters, Hirvilammi & Stamm 2020, 1). Hirvilammi (2015, 11) kuvaa Suomen talouden ja kulutuksen suhteen dilemmaa osuvasti; suomalaiset pärjäävät keskimäärin hyvin, mutta kuormittavat samalla kestävämmästä maapallon ekosysteemiä. Suomen materiaalinen kulutustaakka on tällä hetkellä liian painava, joten haasteeksi muodostuu se, kuinka luoda enemmän materiaalista vapaata hyvinvointia kansalle (Hirvilammi 2015, 94).

Aineettoman hyvinvoinnin voidaan katsoa olevan suorassa yhteydessä kulutuksen vähentämiseen. Onkin aiheellista pohtia, mikä on sosiaalityön suuntaus yhteiskunnassa, jos useampi ihminen haluaa tuotantokeskeisyyden sijaan keskittyä kulutuksen minimointiin. Kiander (2011, 50-55) pohtii tästä esimerkkinä vapaaehtoisen

työajan lyhentämistä suhteessa täystyöllistymiseen. Kiander (emt.) summaa hyvinvointivaltion edellytykseksi talouskasvun ja painottaa korkean työllistymisasteen hyötyä sosiaaliturvan ylläpidossa sekä toteaa, kuinka omaehtoinen työtuntien karsiminen voi olla myös haitallinen ratkaisu. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että hyvinvointipalvelut tarvitsevat pyöriäkseen verotuloja ja mikäli suuri osa kansasta jättyäytyy työelämän ulkopuolelle omavaraiseen minimalismiin, on edessä yhteiskunnan hyvinvointitason lasku. Tämän voisi tiivistää ajatukseksi, jossa hyvinvointi ei synny kuluttamalla mutta kulutus lisää hyvinvointia.

Ranta-Tyrkkö (2016, 19-22) jatkaa ajatusta sosiaalityön tehtäväkentän muutoksesta ja tarjoaa ratkaisuksi paikallisen tason toiminnan tehostamista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vaikka käydään globaalia keskustelua ympäristösosiaalityön yhteisistä menetelmistä, keskitetään konkreettinen toiminta vahvasti paikallisiin yhteisöihin. Myös Dominelli (2012a, 128) korostaa yhteisötoiminnan hyötyjä, sekä kuinka yhdessä toimimalla pystytään lisäämään tietoa ja varautumista kriisitilanteisiin sekä niistä selviämiseen. Dominellin huomio osoittaa, kuinka yhteisöllisyys sosiaalityössä antaa turvaa ja toimii voimavarana mahdollisten poikkeusolojen keskellä. Dominelli (2012a, 151) muistuttaa myös, kuinka sosiaalityöllä on osaamista ja keinoja sekä nykyistä enemmän annettavaa eriasteiseen kriisityöhön. Suomen sosiaalityön näkökulmasta tämä on tärkeä huomio, kun varaudutaan eriasteisten ympäristökriisien hoitoon tulevaisuudessa.

4.3 Tulevaisuus

Ekososiaalisen viitekehyksen näkökulmat ovat lähentyneet toisiaan etenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana ja laajentaneet keskustelun globaaliksi, joka yhtenäistää kielellisesti ympäristösosiaalityöstä käytyä pohdintaa. Siinä missä tasapainoon tähtäävää systeemiteoriaa on kritisoitu puuttumattomuudesta, lisääntynyt huoli ympäristön tilasta nostaa ekokriittiset kysymykset selvemmin esille. Ekokriittinen suuntaus painottaa sosiaalityön arvopohjaa sekä eettisyyttä asiakkaiden kanssa työskentelyssä. On tärkeää huomioida kuinka ihmisen, luonnon ja ympäristön väliset kysymykset

ovat loppujen lopuksi myös sosiaalityön peruskysymyksiä; oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta ja heikompiensaisten puolustamisesta. (Dominelli 2012a, 206; Gray ym. 2012, 32-36.) Coatsilla (2003, 56) on selkeä näkemys sosiaalityön voimaannuttavasta roolista yhteiskunnan hyvinvoinnin rakentamisessa; vain kehittämällä aktiivisesti toimintaa kohti ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämpää tulevaisuutta, voidaan muuttaa kestävämmän kehityksen suuntaa. Kestävämmän tulevaisuuden rakentamiseen tarvitaan lisäksi avointa, monialaista yhteistyötä sekä kokemuspohjaisen ja tieteellisen tiedon lisäämistä yhteiskunnan hyvinvoinnin tueksi. (Valtioneuvoston kanslia 2016).

Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaan toimiminen vaatii globaalia suunnan muutosta, jota Suomi on jo osaltaan lähtenyt toteuttamaan. Suomen strategia hiilineutraaliudesta, fossiilivapaasta energiantuotannosta, energiatukijärjestelmästä sekä huoltovarmuuden vahvistamisesta mahdollistaa osaltaan kestävämmän tulevaisuuden. Samalla huoli luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä tulee ottaa vakavasti, sillä esimerkiksi eri luontotyyppien ja uhanalaisten eläinlajien määrä Suomessa on vähentynyt hälyttävästi. Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa eläinlajien häviämisen lisäksi suoraan myös kelvollisten asuinalueiden määrään, veden ja ruuan saatavuuteen sekä koko ekosysteemin toimintaan. (Valtioneuvosto 2019.) Hirvilammen (2015, 38-39) arvio kestävä kehityksen toimista ekologisen kestävyuden näkökulmasta on pysäyttävä; arvio osoittaa, kuinka kestävä tulevaisuus tarvitsee yhteisiä periaatteita, rajoituksia sekä säätelyä luonnonvarojen käytössä, jotta elinolosuhteet maapallolla takaava systeemi pysyy toiminnassa.

Matthies ja Närhi (2014, 105-106) toteavat, kuinka toiminnan muutos sosiaalisesta ekososiaaliseksi edellyttää ennen kaikkea rakenteellisen sosiaalityön muutosta pois eriarvoistavasta talouspolitiikasta. Jotta tähän muutokseen päästään, on tärkeää huomioida ympäristöoikeudenmukaisuuden toteutuminen ekologisia valintoja tehdessä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kulutuksen karsiminen ja ennen kaikkea sen ekologinen suuntaaminen on realistinen vaihtoehto. (Matthies 2019, 33.) Kierrätykselle, yhteisöllisyydelle ja turhasta kulutuksesta vapaille ratkaisuille on siten selkeä tarve. Hyvä esimerkki on ruokahävikkiin panostaminen ja siihen liittyvät yhteisölliset kaupunkipuutarhat (Matthies, Stamm, Hirvilampi & Närhi 2019, 7). Matthies

(2019, 37) jatkaa mainitsemalla kattavien julkisten palveluiden lisäksi talkootyön, työpajat, hyväntekeväisyyden, osuuskunnat, yhteisomistuksen sekä yhdistystoiminnan. Nämä ovat konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka yhteisöllisyyden avulla suhteessa kulutetaan vähemmän mutta saadaan enemmän. Samalla nämä yhteisölliset palvelut vähentävät ihmisten luonnonvarojen kulutusta sekä lisäävät aineellisten resurssien lisäksi henkisen hyvinvoinnin kokemuksia.

Osa ihmisistä on mukana kestävän kehityksen toimissa ideologisista ja tiedostavista syistä, osa taas taloudellisen pakon edessä. Maapallon tulevaisuuden kannalta perussyy ekologiselle toiminnalle on yhdentekevä, kunhan kestävä kulutuskierte katkeaa ja siirrytään kohti kestävämpää tulevaisuutta. (Matthies 2019, 35.) Haasteena tässä siirtymässä on yhteiskunnassa vähäinen tieto ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten prosessien välisestä vuorovaikutuksesta. Erilaiset ekososiaaliset innovaatiot yhdistävät ympäristökysymykset osaksi kestävä kehitystyötä luomalla erilaisia tuotteita, palveluita ja menetelmiä yhteisöjen käyttöön. Etenkin kierrätysprojektit säästävät luonnonvaroja ja tukevat samalla yhteisöjen taloudellista pärjäämistä. (Matthies ym 2019, 1-2, 7.) Taloudellisen ajattelun muutos onkin avainasemassa ympäristönäkökulman integroimisessa tulevaisuuden sosiaalityön käytänteisiin. Ekososiaaliset innovaatiot avaavat laajemman näkökulman talouden tarkasteluun sekä alleviivaavat sen kehittämistarpeita. (Matthies ym 2020, 8-9.)

4.3.1 Ympäristösosiaalityö asiantuntijaroolissa

Ingo Stamm (2021, 4) pohtii ympäristösosiaalityön roolia ja siihen sopivia keskeisimpiä huomioita seuraavasti:

1. Tunnistaa sosiaalisten ja ympäristöongelmien välisen yhteyden ja niiden epäoikeudenmukaiset vaikutukset heikommassa asemassa oleviin.
2. Tärkeä rooli sosiaalisten ja ympäristökysymysten yhdistämisessä käytäntöön, esimerkiksi luonto työskentelyn voimavarana.
3. Sosiaalityöntekijä työskentelee yhdessä asiakkaan kanssa kestävän kehityksen keinoin.

Sosiaalityöntekijän työnkuva määräytyy ja päivittyy aina toimintaympäristön sekä vallitsevan ajankuvan ja toimintamallien mukaisesti (Dominelli 2012a, 199-201). Vaikka kestävämpään tulevaisuuteen panostavat ympäristösosiaalityön toimintatavat kuulostavat positiivisilta, eivät ne sulaudu arkeen kivuttomasti. Toimintatapojen muuttaminen kertaheitolla toivottuun ekologiseen muottiin vaatii tiukkaa ruohonjuuritason työtä. Sosiaalityön asema heikompien puolustajana sekä asiakkaiden arjen asiantuntijana asettaa sen kuitenkin avainasemaan uusia käytänteitä opetellessa. (Ranta-Tyrkkö 2016, 19-22.) Sosiaalityön ympäristötoimet näyttäytyvät mahdollisuutena ekologisempaan tulevaisuuteen, mutta herättävät samalla miettimään, kuinka realistista niiden toteutuminen on suomalaisessa sosiaalityössä. (Matthies & Närhi 2014, 109.)

Suomen hallitus linjasi (Valtioneuvosto 2019) kuinka se yhdistää kestävän kehityksen toimikunnan rinnalle ilmastopolitiikan edistämiseksi moniammatillista toimijuutta, sekä keskittyy päästövähennyksissä alueelliseen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Tämä osoittaa, kuinka monialaisella yhteistyöllä on tärkeä rooli kestävämmän tulevaisuuden rakentamisessa ja että juuri tämän kaltaisissa asiantuntijapaneeleissa on tarvetta ympäristösosiaalityön asiantuntemukselle. Stamm (2021, 12) korostaa, kuinka sosiaalityöllä on suorastaan velvollisuus osallistua näihin monialaisiin asiantuntijaneuvotteluihin ja katsoo, että kyse on ammattietiikan kysymyksestä. Asiantuntijaroolin merkitys näissä keskusteluissa tulee oletetusti korostumaan, sillä kestävämmän tulevaisuuden rakentamiseksi tarvitaan jatkuvaa kehitystyötä sekä taitoa hyödyntää käytettävissä oleva kokemukseen pohjautuva asiantuntijuus sekä tieteellinen tieto. (Valtioneuvoston kanslia 2016.) Stamm (emt.) kiteyttää vielä, miten yhteiskunnassa kestävän kehityksen toimiin siirtyminen vaatii ammattirajat ylittävää yhteistyötä, jossa ympäristösosiaalityön asiantuntemuksella tuodaan tietoa sekä herätetään keskustelua. Myös Gough (2017) puhuu koko yhteiskuntaa koskettavasta muutoksesta, jonka yhtenä ratkaisuna hän pitää sosiaali- ja ilmastopolitiikan yhdistämistä. Goughin huomio on tärkeä esimerkki, joka osoittaa kuinka ympäristökriiseillä on niiden konkreettisten seurausten lisäksi myös poliittisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Tämä todentaa hyvin sen, että ympäristösosiaalityötä pystytään Suomessa rakentamaan ja toteuttamaan parhaiten yhteistyön voimalla.

5 POHDINTA

Tässä tutkielmassa ympäristösosiaalityön tarkastelu on jaettu historian, nykyajan sekä tulevaisuuden näkökulmiin, joiden kautta se hakee vastausta tutkimuskysymykseen; miltä näyttää ympäristösosiaalityön ajankuva Suomessa? Aineiston mukaan ympäristösosiaalityö kehittyi Suomessa osana rakenteellista sosiaalityötä, joka systeemiteoreettiseen mallin mukaan sopeutti ihmisiä omaan ympäristöönsä, huolimatta sen mahdollisesta haitallisuudesta hyvinvoinnille. Sosiaalityön kasvu ympäristösosiaalityöksi edellyttääkin aineistojen perusteella rakenteellisen sosiaalityön muutosta, jossa yhteiskunnan toimintamalleja sekä sen kulutusta tarkastellaan vahvemmin ympäristönäkökulman kautta. Toisaalta aineistosta nousee esille kuinka ympäristösosiaalityö on paluu sosiaalityön perustehtävään, jossa asiakkaan kanssa työskennellään juuri hänen omassa ympäristössään. Tämä herättää pohtimaan sosiaalityön sopeuttavaa roolia suhteessa ympäristöoikeudenmukaisuuteen ja sen tasa-arvoiseen toteutumiseen. Jotta tilanne ei muodostu ristiriitaiseksi, tutkielma osoittaa kuinka ympäristösosiaalityön toimintamallit haastavat sen muutostyöhön, jonka tarvetta ajankuvan mukainen maapallon kriisitilanne alleviivaa. Tästä voidaan päätellä, että ympäristösosiaalityöllä on merkittävä asiantuntijarooli siirtymässä kohti kestävämpää tulevaisuutta.

Tutkimusaineisto kuvaa, kuinka kulutuksen ja elintason ylläpitämiseen liittyy selkeä dilemma. Kulutusta tulisi vähentää, jotta säästetään luonnon varoja. Vastavasti kulutuksen vähentäminen jäädyttää yhteiskunnan tuloja, joka taas vaikuttaa sen tuottamiin palveluihin ja kansan hyvinvointiin. Tulevaisuuden ympäristösosiaalityötä tarkastellessa aineistosta nousee selvästi esille, kuinka kulutusta tulisi suunnata

ekologisempiin vaihtoehtoihin. Tällä tavalla pidetään talous toiminnassa, mutta samalla kulutusta vähentämällä ja ympäristöystävällisemmin suuntaamalla taataan luonnolle elinmahdollisuus. Ympäristöystävälliset vaihtoehdot tarkoittavat sosiaalityön näkökulmasta myös uusia hyvinvoinnin mahdollisuuksia sen asiakkaille, esimerkiksi erilaisten yhteisöllisten toimien kautta. Aineiston perusteella voidaan todeta, että luonnon vahvempi sitominen osaksi ihmisen arkea lisää niin yksilön kuin yhteisöjen hyvinvoinnin kokemusta.

Yhteenveto osoittaa, kuinka ympäristösosiaalityöltä odotetaan panostusta etenkin kahteen asiaan. Ympäristösosiaalityö nähdään asiakkaan arjen asiantuntijana julkisissa keskusteluissa sekä asiantuntijapaneeleissa, joissa luonnon ja ihmisen vuorovaikutteinen hyvinvointi tuodaan osaksi yhteiskunnan päätöksentekoa. Lisäksi aineistosta nousee esille, kuinka ympäristönäkökulma tulee liittää kiinteäksi osaksi sosiaalityön toimintamalleja. Asiakkaan tukeminen omassa ympäristössään- ajattelua on hyvä kehittää suuntaan, jossa asiakasta vahvistetaan työskentelemään hänen oman ympäristönsä muutoksen sekä hyvinvoinnin edistämiseksi, kuitenkin ekologisen näkökulman huomioiden. Samalla vahvistetaan asiakkaan osallisuutta ja yhteisöllisyyden kokemusta. Sama yhteisöllisyys tuo voimaa arkeen ja auttaa eriateisiin kriiseihin varautumisessa sekä niistä selviämisessä.

Vaikka nykyisessä ajankuvassa ympäristön globaali tilanne on hälyttävä, osoittaa tutkimusaineisto sen välittömät vaikutukset Suomessa vielä vähäisiksi. Maa-ilman ja Euroopan tilanne on kuitenkin todella epävakaa, ja julkisessa keskustelussa puhutaan jopa ydinaseiden uhasta. Tämän tutkielman ajankohtaisuus nousee pelottavan hyvin esille juuri tässä historialliseksi muuttuneessa ajankuvassa, jossa globaalin hyvinvoinnin turvaamiseksi tarvitaan koko kansakunnan yhteisöllisyyttä. Aineistosta esiin nousseet teemat niin ihmisten hädästä, pakolaisvirroista, ympäristön tuhoutumisesta kuin energian ja ruuan saatavuudesta ovat päivittäin esillä mediassa. Tämä tutkielma pohjautuu tutkimusaineistoon, joka tuo esiin juuri edellä mainittuja aiheita ympäristösosiaalityön näkökulmasta. Aineisto nykyisestä ajankuvasta ei osaa kertoa

mitä tulevaisuus tuo varmasti tullessaan. Se osaa kuitenkin kertoa, että ympäristösosiaalityötä, yhteisöllisyyttä sekä kriiseihin varautumista tarvitaan nyt todennäköisesti enemmän kuin koskaan aiemmin.

Tämän työn viimeistely ajoittuu ajankohtaan, jossa Eurooppa yhdistää rivejään syttyneen sodan keskellä. Lisäksi juuri ilmestynyt kansainvälisen ilmastopaneelin raportti todentaa maapallon ja ilmastomuutoksen tilanteen oletettua pahemmaksi. Nämä surulliset asiat todentavat tässä tutkielmassa käsitellyjä uhkakuvia ja tuovat ne entistä lähemmäs suomalaista arkea. Samalla ne alleviivaavat sosiaalityön tärkeää roolia; ympäristöoikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet, sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi sekä niiden toteutuminen ovat entistä enemmän epävarmoja. Jos mietitään tilanteen kehitysmahdollisuuksia, tarjoavat ne nähdäkseni mahdollisuuden ympäristöystävällisempään siirtymään luontevasti, esimerkiksi energiamuotojen uusimistarpeen myötä. Tätä tukee vahvasti myös puheet ilmastolain tarpeellisuudesta. Onkin toivottavaa, että poliittisissa päätöksissä huomioidaan ympäristönäkökulma, sillä se tukee myös ihmisoikeuksien toteutumista nyt ja tulevaisuudessa.

Ympäristösosiaalityön vielä vähäinen kotimainen tutkimuskenttä yhdistettynä sen polttavaan ajankohtaisuuteen, tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia jatkotutkimukselle. Tulevat maailmantapahtumat osaltaan määrittävät Suomen ja Euroopan hyvinvointia, jossa ympäristösosiaalityöllä on varmasti paikkansa. Tulevan tutkimuksen näkisin esimerkiksi tarkastelevan, miten ympäristösosiaalityö ja sen käytännöt uudistuvat muuttuvassa Suomessa tai Euroopassa. Ehkä pääsen tarttumaan tähän aiheeseen itse tulevaisuudessa jatkotutkimuksen pohjalta.

Tutkielman perusteella voidaan yhteenvetona todeta, että ympäristösosiaalityöllä on leveät hartiat jotka kannattelevat useita eri näkökulmia ja tapoja tutkia ihmisen sekä hänen ympäristönsä välistä suhdetta, tarkastellen niin ekologista kuin sosiaalista kestävyyttä sosiaalityössä. Aineiston perusteella ympäristösosiaalityön agendan voi tiivistää ajatukseksi, jossa hyvinvointia ylläpidetään ilman, että se kuormittaa liikaa ympäristöä. Ympäristön hyvinvoinnin kannalta kestävä menneisyys on vastakohta kestäväälle tulevaisuudelle, jonka pohjalta rakentuu ympäristösosiaalityön ajankuva Suomessa. Ranta-Tyrkkö (2016, 13) tiivistää osuvasti, kuinka sosiaalityössä

kaikessa on loppujen lopuksi kyse sekä ekologisesta ja ihmisoikeusongelmasta, eikä niitä tule, tai voi, erottaa toisistaan.

LÄHTEET

- Coates, John (2003) *Ecology and Social Work: Toward a New Paradigm*. Nova Scotia: Fernwood Publishing.
- Dominelli, Lena (2012a) *Green Social Work: From Environmental Crises to Environmental Justice*. UK: Polity Press.
- Dominelli, Lena (2012b) Social work education for disaster relief work. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (toim.) *Environmental Social Work*. New York: Routledge, 280-297.
- Gough, Ian (2017) *Heat, Greed and Human Need: Climate Change, Capitalism and Sustainable Wellbeing*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Gray, Mel & Coates, John & Hetherington, Tiani (2012) Overview of the last ten years and typology of ESW. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (toim.) *Environmental Social Work*. New York: Routledge, 1-28.
- Günther, Kirsi & Hasanen, Kirsi & Juhila, Kirsi (2021) Johdanto: Analyysi ja tulkinta. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. [online].
<<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>>. Luettu 20.1.2022.
- Halonen, Tarja (2011) Kestävä kehitys sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Teoksessa Anneli Pohjola & Riitta Särkelä (toim.) *Sosiaalisesti kestävä kehitys*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 29-36.
- Hirvilampi, Tuuli (2015) Kestävän hyvinvoinnin jäljillä. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 136. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. [online].
<<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154175/Tutkimuksia136.pdf?sequence=4&isAllowed=y>>. Luettu 22.1.2022.
- IPCC (2022) *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Intergovernmental Panel on Climate Change. Working group II sixth assessment report. [online]
<https://report.ipcc.ch/ar6wg2/pdf/IPCC_AR6_WGII_SummaryForPolicymakers.pdf>. Luettu 1.3.2022.
- Kallio, Tomi (2006) Laadullinen review-tutkimus metodina ja yhteiskunnallinen lähestymistapa. *Hallinnon tutkimus* 25: 2, 18–28. [online].
<<https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/download/99500/57164/173340>>. Luettu 16.1.2022.
- Kiander, Jaakko (2011) Voiko talouskasvu olla kestävä? Teoksessa Anneli Pohjola & Riitta Särkelä (toim.) *Sosiaalisesti kestävä kehitys*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 46-60.
- Majander, Linda (2020) Ekososiaalinen transformaatio sosiaalityön koulutuksessa? : Scoping-katsaus ympäristönäkökulman huomioimisesta sosiaalityön koulutuksessa. Helsingin Yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma.
- Matthies, Aila-Leena (1993) Ekologinen lähestymistapa sosiaalityössä. Teoksessa Riitta Granfelt & Harri Jokiranta & Synnöve Karvinen & Aila-Leena Matthies &

- Anneli Pohjola (toim.) Monisärmäinen sosiaalityö. Jyväskylä: Gummerus, 231–252.
- Matthies, Aila-Leena (2019) Kohti kestävä taloutta: ekososiaalinen näkökulma taloussosiaalityöhön. Teoksessa Minna Zechner & Sirpa Karjalainen & Katri Viitasalo (toim.) Avauksia taloussosiaalityöstä. Kokkola: Jyväskylän yliopisto Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 33-40. [online] <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64919/978-951-39-7780-1.pdf?sequence=2&isAllowed=y>>. Luettu 11.1.2022.
- Matthies, Aila-Leena (2021) Kestävä siirtymä ja aikuissosiaalityön tehtäväkenttä. Teoksessa Aila-Leena Matthies & Anu-Riina Svenlin & Kati Turtiainen (toim.) Aikuissosiaalityö – Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Gaudeamus, 267-281.
- Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati (2014) Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä. Teoksessa Anneli Pohjola & Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Kuopio: UNIPress, 87-116.
- Matthies, Aila-Leena & Peeters, Jef & Hirvilammi, Tuuli & Stamm, Ingo (2020) Ecosocial innovations enabling social work to promote new forms of sustainable economy. International Journal of Social Welfare 29(4). [online] <<https://doi.org/10.1111/ijsw.12423>>. Luettu 6.2.2022.
- Matthies, Aila-Leena & Stamm, Ingo & Hirvilammi, Tuuli & Närhi, Kati (2019) Ecosocial Innovations and Their Capacity to Integrate Ecological, Economic and Social Sustainability Transition. Sustainability, 11(7), Article 2107. [online] <<https://doi.org/10.3390/su11072107>>. Luettu 6.2.2022.
- Närhi, Kati (2015) Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä. Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 23(3), 322-328. [online] <<https://journal.fi/janus/article/view/53002>>. Luettu 17.10.2021.
- Närhi, Kati & Matthies, Aila-Leena (2018) Johdanto: Ekososiaalinen transitio, kestävyuden kysymykset ja luonto voimavarana sosiaalityön pro gradu – tutkimuksessa. Teoksessa Kati Närhi & Aila-Leena Matthies (toim.) Ympäristökysymys suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa. [online] <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57130/978-951-39-7371-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 20.10.2021.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (2019) Brundtlandin kestävä kehityksen komission raportti. Our Common Future (1987). [online] <https://www.ymparisto.fi/fi-FI/PohjoisPohjanmaan_ymparistohistoria/Hallinto_ja_lainsaadanto/Maailmanlaajuiset_ohjausjarjestelmat/Brundtlandin_kestavan_kehityksen_komissio>. Luettu 20.12.2021.
- Pohjola, Anneli (2011) Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa Anneli Pohjola & Riitta Särkelä (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 207-224.
- Pohjola, Anneli (2014) Suomalaisia rakenteellisen sosiaalityön ymmärryksen juuria. Teoksessa Anneli Pohjola & Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. UNIPress, 27-30.

- Puurunen, Piia & Roivainen, Irene (2011) Jane Addams, settlementityön ja kansalaiskeskeisen sosiaalityön uranuurtaja. Teoksessa Petri Ruuskanen & Katri Savolainen & Mari Suonio (toim.) Toivo sosiaalisessa: toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Kuopio: UNIpress, 15-38.
- Ranta-Tyrkkö, Satu (2016) Ihmisoikeudet ja sosiaalityö globaalien kriisien maailmassa. Teoksessa Maija Jäppinen & Anna Metteri & Satu Ranta-Tyrkkö & Pirkko-Liisa Rauhala (toim.) Kansainvälinen sosiaalityö: käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja. United Press Global. [online]
<https://www.researchgate.net/publication/317091058_Ihmisoikeudet_ja_sosiaalityo_gloaalien_kriisien_maailmassa>. Luettu 26.2.2022.
- Roivainen, Irene (2008) Onko yhdyskuntatyö katoamassa suomalaisesta sosiaalityöstä? Teoksessa Irene Roivainen & Marianne Nylund & Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Juva: PS-kustannus, 25-42.
- Salminen, Ari (2011) Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Opetusjulkaisu 62. Vaasan Yliopisto. [online]
<https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 22.12.2021.
- Salonen, Kirsi (2005) Mieli ja maisemat. Helsinki: Edita.
- Salonen, Kirsi (2010) Mielen luonto. Helsinki: Green Spot.
- Savolainen, Katri & Suonio, Mari (2011) Johdanto. Teoksessa Petri Ruuskanen & Katri Savolainen & Mari Suonio (toim.) Toivo sosiaalisessa: toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Kuopio: UNIpress, 9-14.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. [online]
<<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>>. Luettu 24.11.2021.
- Sosnet (2021) Sosiaalityön määritelmä. Rovaniemi: Lapin yliopisto. [online]
<<https://www.sosnet.fi/FI/Sosnet/Sosiaalityon-maaritelma>>. Luettu 17.10.2021.
- Stamm, Ingo (2021) Ecosocial work and services for unemployed people : the challenge to integrate environmental and social sustainability. Nordic Social Work Research, Early online. [online]
<<https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1975154>>. Luettu 8.2.2022.
- Valtioneuvoston kanslia (2016) Suomi, jonka haluamme 2050 - Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. [online]
<<https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/2186383/FINAL+Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+yhteiskuntasitoumus+20+4+2016.pdf/d2d827e7-033a-4d2b-9239-aed6605a12c4/FINAL+Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+yhteiskuntasitoumus+20+4+2016.pdf?t=1461841225000>>. Luettu 19.10.2021.
- Valtioneuvosto (2019) Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Hallitusohjelma. Strategiset kokonaisuudet. Helsinki: Valtioneuvosto. [online]
<<https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/hiilineutraali-ja-luonnon-monimuotoisuuden-turvaava-suomi>>. Luettu 28.11.2021.

LIITE 1

Teoksen päätiedot	Teoksen tyyppi	Julkaisija
Coates, John (2003) Ecology and Social Work: Toward a New Paradigm	kirja	Fernwood Publishing, Nova Scotia
Dominelli, Lena (2012) Green Social Work: From Environmental Crises to Environmental Justice	kirja	Polity Press, United Kingdom
Gough, Ian (2017) Heat, Greed and Human Need: Climate Change, Capitalism and Sustainable Wellbeing	kirja	Edward Elgar Publishing, Cheltenham
Gray, Mel & Coates, John & Hetherington, Tiani (2012) Environmental Social Work	kirja	Routledge, New York
Hirvilammi, Tuuli (2015) Kestävän hyvinvoinnin jäljillä	väitöskirja	Kelan tutkimusosasto, Helsinki [online]
IPCC (2022) Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability	ilmas- toraportti	IPCC [online]
Kiander, Jaakko (2011) Voiko talouskasvu olla kestävä?	tieteellinen artikkeli	Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki
Matthies, Aila-Leena (2019) Kohti kestäväää taloutta: ekososiaalinen näkökulma taloussosiaalityöhön	tieteellinen artikkeli	Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Jyväskylän yliopisto [online]
Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati (2014) Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä	tieteellinen artikkeli	UNIpress, Kuopio
Matthies, Aila-Leena & Peeters, Jef & Hirvilammi, Tuuli & Stamm, Ingo (2020) Ecosocial innovations enabling social work to promote new forms of sustainable economy	tieteellinen artikkeli	International Journal of Social Welfare [online]

Teoksen päätiedot	Teoksen tyyppi	Julkaisija
Matthies, Aila-Leena & Stamm, Ingo & Hirvilammi, Tuuli & Närhi, Kati (2019) Ecosocial Innovations and Their Capacity to Integrate Ecological, Economic and Social Sustainability Transition	tieteellinen artikkeli	Sustainability [online]
Pohjola, Anneli (2011) Rakenteellisen sosiaalityön aika	tieteellinen artikkeli	Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki
Ranta-Tyrkkö, Satu (2016) Ihmisoikeudet ja sosiaalityö globaalien kriisien maailmassa	tieteellinen artikkeli	United Press Global [online]
Stamm, Ingo (2021) Ecosocial work and services for unemployed people : the challenge to integrate environmental and social sustainability	tieteellinen artikkeli	Nordic Social Work Research, Early online [online]
Valtioneuvoston kanslia (2016) Suomi, jonka haluamme 2050 - Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus	julkaisu	Valtioneuvoston kanslia, Helsinki [online]
Valtioneuvosto (2019) Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	julkaisu	Valtioneuvosto, Helsinki [online]